

## ЦЕНТАР АБХО У ФУНКЦИЈИ УНАПРЕЂЕЊА МЕЂУНАРОДНЕ ВОЈНЕ САРАДЊЕ И ПНХБ ОБЕЗБЕЂЕЊА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Потпуковник *мр Срђан Ружић\**



Влада Републике Србије је кроз Презентациони документ исказала намере да у области АБХО жели да унапреди и промовише способности заштите од НХБР оружја, као и консултације и координацију активности са партнерским земљама ПЗМ и чланицама НАТО-а, земљама региона и Партнерског центра за образовање и обуку са НАТО школом из Оберамергауа.

Реализацијом мултинационалне вежбе „Балкански одговор 2015” приказан је интегрисан и синхронизован рад свих надлежних служби Републике Србије, јединица ВС и установа МО, као и представника ОС и организација страних земаља у одговору на удесну ситуацију у условима хемијске и радиолошке контаминације настале услед терористичког акта.

Реализација тренинг-курсева са токсичним хемикалијама са инспекторима Организације за забрану хемијског оружја OPCW, која је добитник Нобелове награде за мир за 2013. годину, анажовање Центра за националне, регионалне и међународне потребе кроз реализацију обуке и курсева, као и размена искустава и знања са припадницима иностраних оружаних снага, даје значајан допринос унапређењу међународне војне сарадње Војске Србије ради изналажења решења и заједничког – међународног одговора на савремене НХБ опасности и претње.

\* Аутор је заменик команданта Центра АБХО, Команде за обуку, ВС

Центар АБХО ВС је национална установа са дугом традицијом у обуци и образовању у области АБХО. Учесће Републике Србије у Програму „Партнерство за мир” (ПЗМ) представља оквир за

ангажовање Центра за националне, регионалне и међународне потребе. У претходном периоду активности које је овај центар реализовао дале су значајан допринос јачању регионалне сарадње. Сарадња за Организацијом за забрану хемијског оружја OPCW, као и реализација курсева за потребе земаља НАТО-а, ПЗМ и по основу билатералних уговора са партнерским земљама, омогућила је да центар буде препознат у међународном војном и цивилном окружењу. Различите врсте обучавања у центру у периоду од 2004. године до данас похађало је више од 1.100 представника из 99 земаља света.

Потписани дугорочни споразуми о сарадњи у области АБХО са OPCW и Чешком Републиком представљају правни оквир за успешну сарадњу у будућности. Успостављена сарадња са Здруженим АБХО центром изузетности НАТО-а из Републике Чешке веома је значајна и може бити пример будуће сарадње између партнерских центара за обуку и образовање и НАТО центара изузетности.

Искуство и знање, унапређена инфраструктура за АБХО обуку, развијена и проверена методологија реализација АБХО обуке, висок ниво безбедносних стандарда и могућност реализације обуке на енглеском језику гаранције су функционалности Центра АБХО.

Република Србија је своје намере у области АБХО за земље партнерства за мир исказала кроз Презентациони документ: „Република Србија жели да унапреди и промовише своје националне способности заштите од радиолошког, нуклеарног, биолошког и хемијског оружја, као и консултације и координацију активности у области са партнерским земљама ПЗМ и чланицама НАТО. Војска Србије и Центар за усавршавање кадрова представљају националну референтну тачку у планирању развоја регионалног и ширег међународног значаја. Истовремено, овакав развој обухвата обуку, заједничко међународно ангажовање тимова, изучавање националних мобилних тимова за обуку и инструктора, као и подршку цивилним властима у земљи и у НАТО и ПЗМ земаља”<sup>1</sup>.

У складу са званичним ставовима Владе Републике Србије, наведеним у Презентационом документу, тренутни капацитети Центра АБХО и Регионалног центра АБХО на располагању су државама чланицама НАТО-а и ПЗМ у областима:

1. консултације и координације активности у области АБХО са државама ПЗМ и НАТО-а,

---

<sup>1</sup> Партнерство за мир, Презентациони документ, Београд, 2007, Поглавље II – Области сарадње – АБХ одбрана.

2. развоја садашњег Центра АБХО у правцу регионалног и ширег међународног значаја (Партнерски центар за обуку и образовање),
3. едукативне функције (обука, курсеви, школовање),
4. заједничког ангажовања (на нивоу тимова) и заједничких вежби и
5. коришћења капацитета и могућности вежбалишта АБХО (јединице до нивоа чете).

## Историја и традиција центра АБХО

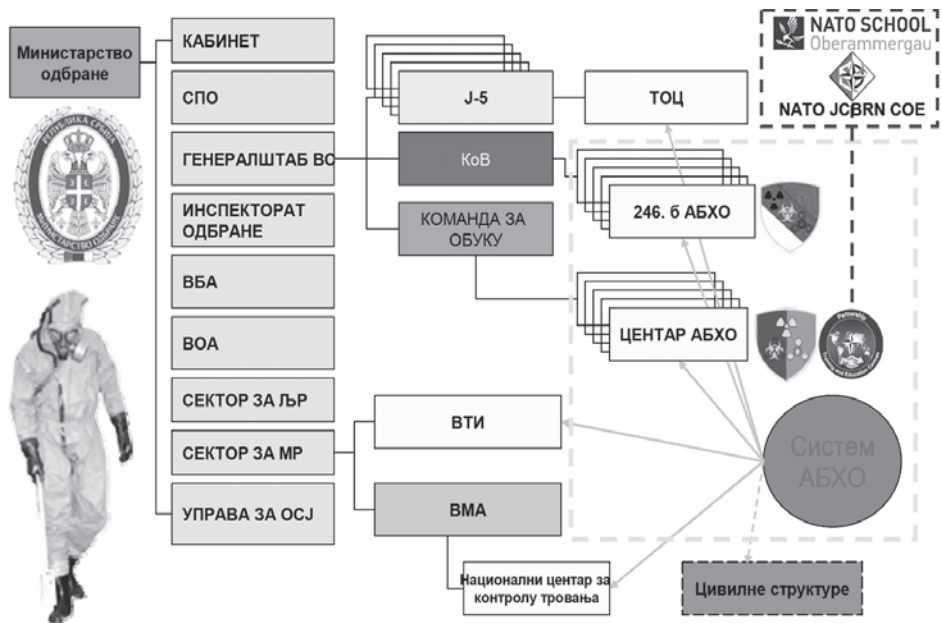
Атомско-биолошко-хемијска служба има веома дугу традицију у Војсци Србије, од 1932. године када је у Заводу „Обилићево“ у Крушевцу формирана прва АБХО јединица – барутански батаљон. Кроз историју АБХ служба се развијала у складу са потребама и захтевима. Коначан облик установљен је у периоду од 1956. до 1992. године, са повећањем улоге и већег значаја у војсци и бившој Југославији и формирањем јединица ранга батаљона. Данас, након процеса трансформације, јединице АБХ службе су Центар АБХО и 246. б АБХО. Центар се од 1956. године налази на садашњој локацији у Крушевцу.



*Припадници барутанског батаљона Завода „Обилићево“ у Крушевцу*

## Атомско-биолошко-хемијска служба данас

Атомско-биолошко-хемијска служба Војске Србије осмишљена је као сервис опште намене свим родовима и службама. Функционисање АБХ службе обухвата АБХО мере на нивоу тактичких јединица такозване опште мере ПНХБ обезбеђења и на нивоу јединица АБХО такозване посебне мере ПНХБ обезбеђења. Систем АБХ службе Војске Србије састоји се од Центра АБХО који је под командом Команде за обуку и 246. б АБХО под командом Копнене војске. Постоје АБХО официри као АБХО саветници на нивоу јединица ранга бригада. На експертском пољу рада припадници Центра АБХО користе капацитете на Војнотехничком институту, Техничком опитном центру и Националном центру за контролу тровања ВМА, као и капацитете цивилних институција.



Систем АБХ службе

Након организацијских промена у Војсци Србије у 2007. години Центар АБХО је потчињен Команди за обуку Војске Србије и представља један од специјалистичких центара за обуку. Центар АБХО је успоставио блиску сарадњу са Здруженим АБХО центром изуметности НАТО из Вишкова (Република Чешка). Као један од посебних

облика сарадње у току 2016. године отпочеће се са разменом инструктора за обуку. Офицер из Центра АБХО биће радно ангажован у Центру изузетности у Вишкову.

Центар АБХО извршава задатке:

- из области обуке кроз реализацију индивидуалне обуке АБХ службе војника на добровољном служењу војног рока, професионалних војника и подофицира и сертификацију индивидуалне обучености;

- из области курсирања кроз реализацију курсева различитог нивоа (чета, батаљон, бригада) за потребе Војске Србије и цивилних структура Владе Републике Србије, као и кроз реализацију међународних курсева за потребе оружаних снага страних земаља и међународних организација (ОПСВ);

- из области испомоћи у школовању кадета Војне академије реализује пружање подршке у специјалистичком делу школовања кадета ВА модул АБХ службе;



*Центар АБХО у организацијској структури Команде за обуку*

- израде упутстава, правила и процедура, пружање експертске помоћи структурама у и ван МО РС у области АБХО и пружање подршке у спровођењу међународних обавеза Републике Србије (Конвенција о забрани хемијског оружја, Конвенција о забрани биолошког оружја, Споразум о непролиферацији ОМУ...), научно-истраживачким активностима у области АБХО и опитовању средстава и опреме АБХО.

На основу одлуке министра одбране о променама у организацији и развоју центра у Регионални центар АБХО извршене су организацијске промене.



*Организациска структура Центра АБХО*

## Инфраструктура за обуку

За реализацију садржаја обуке и курсева, Центар АБХО располаже учионицама, кабинетима и радиолошко-хемијском лабораторијом. За



*Кабинети, полигони и објекти за АБХО обуку*

реализацију практичних садржаја индивидуалне специјалистичке обуке АБХО, обуку АБХО јединица и опитовање АБХО опреме користи се АБХО вежбалиште (површине 76 ha) које поседује полигоне и објекте за рад са симулантима и реалним агенсима (хемијским и радиолошким, ниског нивоа радиоактивног зрачења).

### Сарадња са цивилним организацијама

---

На захтев Сектора за ванредне ситуације МУП-а РС током 2015. године припремљен је програм обуке и реализована је обука јединице за РХБ цивилну заштиту Сектора за ванредне ситуације МУП РС. Ова обука реализована је као пилот пројекат и обучена је јединица ЦЗ са територије града Крушевца, а планирана је обука и осталих јединица које ће бити формиране на регионалном нивоу. Приказ резултата обуке и ангажовања обучене јединице извршен је у току вежбе „Балкански одговор 2015“. У наредном периоду планиран је наставак обуке припадника ЦЗ СВС МУП РС, као и сагледавање потреба и реализација обуке лица из осталих институција.

### Активности међународне војне сарадње

---

Значајни резултати остварени су у области међународне војне сарадње. Центар АБХО посетиле су бројне експертске делегације, радне групе, као и представници многих земаља. Током учешћа на различитим курсевима, старешине из Центар АБХО имале су прилику да посете АБХО центре и јединице неколико земаља Европе.

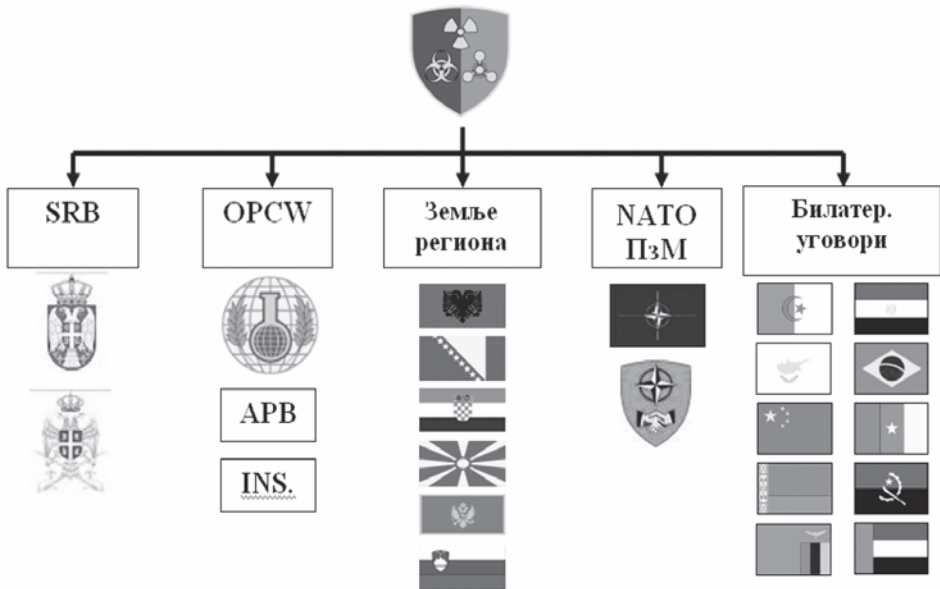
У претходном периоду активности које је Центар реализовао дале су значајан допринос јачању регионалне сарадње. Сарадња за Организацијом за забрану хемијског оружја (ОПСВ), као и реализација курсева за потребе земаља НАТО-а, ПзМ и по основу билатералних уговора са партнерским земљама, утицали су на то да Центар АБХО буде препознат као једна од понуда Републике Србије и Војске Србије међународним партнерима за обуку, како војних, тако и цивилних установа. Резултати рада Центра огледају се у томе да су до сада у њему обучавани представници 99 земаља света.

Данас се Центар АБХО ангажује на реализацији обуке и образовања за потребе: цивилних институција Републике Србије и Војске Србије; Организације за забрану хемијског оружја ОПСВ (АРВ – Служба



*Курсеви и активности међународне војне сарадње*

помоћи и заштите и Инспектората); земаља региона (бивших југословенских република и Албаније); заинтересованих чланица НАТО-а и ПзМ и заинтересованих земаља на основу билатералних уговора.



*Ангажовање Центра АБХО у обуци и образовању*



## Пројекат „Регионални центар АБХО”

Кроз Форум помоћи земљама југоисточне Европе, ради јачања регионалне сарадње, МО Републике Србије понудило је да садашњи Центар АБХО прерасте у Регионални центар АБХО. На нивоу министара одбрана држава југоисточне Европе (бивше југословенске републике и Албанија) 2009. године, потписана је „Заједничка изјава” као политички оквир – сагласност, за прерастање садашњег Центра АБХО у регионални центар.

Пројектом „Регионални центар АБХО”, кроз Форум земаља југоисточне Европе (СЕЕС) жели се обезбедити координација заједничких активности земаља потенцијалних донатора и МО РС, са визијом да се у што краћем времену национални Центар АБХО преформира у војно-цивилни Регионални центар АБХО, који би имао знатно веће капацитете. Основна намена овог центра била би обука, курсирање и школовање цивилно-војних структура из земаља региона, развој оперативних способности и доктринарних принципа из проблематике АБХО, који би се кроз едукативне и оперативне функције имплементирали за цивилно-војне потребе земаља региона.

За имплементацију пројекта, 2009. године формирана је међународна експертска радна група АБХО којом председава Република Србија. Чланови радне групе усагласили су пројектоване функције и задатке Регионалног центра АБХО и на годишњем нивоу она планира реализацију обуке, курсева, образовања и осталих активности на основу исказаних националних потреба и приоритета. Координациони састанци међународне експертске радне групе реализују се два пута годишње.

Пројектоване могућности Регионалног центра АБХО су реализација курсева у области АБХО различитог нивоа, за потребе војних и цивилних организација, државних структура и као понуда земљама региона и ПзМ кроз Индивидуални програм партнерства и ангажовање капацитета Центра у НАТО програмима за војну обуку и вежбе.

## Сарадња са Организацијом за забрану хемијског оружја – OPCW

За потребе Техничког секретаријата Организације за забрану хемијског оружја од 2004. године Центар АБХО реализовао је једанаест основних курсева у области помоћи и заштите од хемијског оружја.

Од 2007. године, у оквиру регионалних пројеката OPCW, реализован је основни и напредни курс за земље северне Африке, а за земље



*Детаљи са обуке инспектора OPCW у Центру АБХО*







западне Африке реализован је основни курс у 2012. години и напредни курс у 2013. години.

Организација за забрану хемијског оружја OPCW добитник је Нобелове награде за мир за 2013. годину. У девет термина, у периоду 2007. до 2014. године, као и у оквиру реализације мултинационалне вежбе АБХО 2015. године, Центар је организовао обуку са реалним хемијским агенсима за потребе инспектора OPCW, током које је обучено укупно 282 инспектора Уједињених нација за контролу токсичних хемикалија. У 2012. години Центар АБХО је пружио подршку Инспекторату OPCW у реализацији вежбе под називом „ИСТАРАГА У СЛУЧАЈУ НАВОДНЕ УПОТРЕБЕ ХЕМИЈСКОГ ОРУЖЈА”.













## Курсеви за земље региона

У 2009. години за земље региона и неке земље чланице ПзМ и НАТО реализована су два специфична курса, чиме су започете активности Центра као Регионалног центра АБХО ослонцем на сопствене капацитете и структуру. Ради унапређења могућности и интероперабилности са НАТО процедурама, инструктори Центра АБХО похађали су курсеве које су реализовали инструктори из Здруженог НАТО центра изузетности из Вишкова и из компаније „Bruhn New Tech”. Преглед реализованих курсева по годинама и земљама учесницама приказан је у табелама 1 до 3.












Табела 1: Преглед полазника курсева и вежби у Центру АБХО из земаља региона у периоду 2009–2015. године

							TOTAL
2009	-	4	-	2	-	-	6
2010	-	5	-	1	4	-	10
2011	2	5	2	5	6	2	22
2012	1	4	-	8	8	2	23
2013	-	6	-	8	9	-	23
2014	-	6	-	12	10	-	28
2015	-	5	-	29	16	32	82
<b>TOTAL</b>	<b>3</b>	<b>35</b>	<b>2</b>	<b>65</b>	<b>53</b>	<b>36</b>	<b>194</b>

Табела 2: Преглед полазника курсева у Центру АБХО из земаља чланица НАТО и ПЗМ у периоду 2009–2015. године

													Σ
2009	-	2	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	6
2010	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
2011	-	2	4	2	2	4	1	1	-	1	-	-	17
2012	-	2	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	5
2013	-	3	-	1	2	2	-	1	2	-	-	-	11
2014	-	2	2	-	2	-	1	-	3	-	-	-	10
2015	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	4	1	11
Σ	2	15	6	4	9	8	2	2	7	3	4	1	63

Табела 3: Преглед полазника курсева у Центру АБХО из земаља са којима је успостављена билатерална војна сарадња у периоду 2009–2015. године

												Σ
2011	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2012	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	7
2013	14	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	19
2014	9	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
2015	-	4	1	2	3	2	2	1	3	5	5	22
Σ	27	19	6	2	3	2	2	1	3	5	5	70

### Партнерски центар за обуку и образовање – РТЕС

---

Почетак процеса добијања статуса РТЕС била је посета представника НАТО школе предвођених командантом школе Центру АБХО. У току посете извршена је процена могућности центра у области АБХО образовања и обуке, сагледавање капацитета за обуку и могућности за давање препоруке ради препознавања овог центра као Партнерског центра за образовање и обуку. Током посете саветодавног тима НАТО-а крајем 2012. године закључено је да Центар АБХО испуњава потребне услове за конкурисање за добијање статуса Партнерског центра за образовање и обуку. Последњи корак била је презентација капацитета Центра АБХО на састанку Политичког и Партнерског комитета (РРС) у Команди НАТО-а у Бриселу, а Северноатлантски савез је, 25. јуна 2013. године, званично доделио Центру АБХО Војске Србије статус Партнерског центра за образовање и обуку (РТЕС).

### Курсеви од интереса за НАТО

---

Начелник ГШ ВС покренуо је званичну процедуру код Савезничке команде НАТО-а за трансформације ради акредитације неколико курсева који су од посебног интереса за НАТО због њиховог специфичног садржаја. То су: Основни курс анализе радиолошки и хемијски контаминираних узорака, Употреба хемијских средстава за привремено онеспособљавање у противтерористичким акцијама и неборбеним мировним операцијама, Спасилачке операције у РХБ контаминираној средини након терористичких акција ОМУ и акцидентима и Обука са реалним контаминантима (хемијски и радиолошки).

У Каталог могућности за образовање и обуку – ЕТОС унети су курсеви који су предложени за акредитацију. У ЕТОС-у се могу наћи све потребне информације о курсу које су потребне заинтересованим полазницима. Подаци о реализацији курсева у Центру АБХО за 2016. годину унети су у Информациони систем НАТО-а за размену података у реалном времену (ePRIME).

### Мултинационална вежба АБХО „Балкански одговор 2015”

---

Мултинационална вежба „Балкански одговор 2015” реализована је од 25. 5. 2015. до 30. 5. 2015. године на тему „Акција спасавања у



Лого вежбе „Балкански одговор 2015“

условима контаминације настале тероризмом оружјем за масовно уништење и акцидентима”.

На вежби је учествовало 304 учесника, од чега 79 из иностранства (припадници АБХО јединица из Републике Словеније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Републике Македоније, Републике Аустрије и припадници Организације за забрану хемијског оружја), 134 из састава Министарства одбране Републике Србије и Војске Србије (команда Команде за обуку, команда Копнене Војске, Центар АБХО, 246. б АБХО, ЦОЛО, ВМА, ЦО ВИ, 3. бр КоВ) и 91 учесник из састава и јединица ван МО и ВС (Специјална антитерористичка јединица МУП-а РС, Ватрогасно-спасилачка јединица МУП-а РС, Полицијска управа Крушевац МУП РС, Национални криминалистички технички центар МУП-а РС, специјализована јединица РХБ цивилне заштите, Општа болница Крушевац, Организација Црвеног крста).

Ангажовано је 68 моторних возила различитих типова (23 из контингентата иностраних учесника, 28 из састава МО и ВС и 17 из састава ван МО и ВС).

Вежбу је пратило 115 посматрача (43 из иностранства од чега је 20 страних војних представника акредитованих у РС, 63 из састава МО и ВС и 9 из састава и предузећа ван МО и ВС).



*Детаљи са вежбе „Балкански одговор 2015“*

Реализацијом мултинационалне вежбе „Балкански одговор 2015“ на најбољи начин је приказан интегрисан и синхронизован рад свих надлежних служби РС, јединица ВС и установа МО, као и представника ОС и организација страних земаља у одговору на удесну ситуацију у условима хемијске и радиолошке контаминације настале терористичким актом. Кроз вежбу је приказан и могући начин ангажовања јединица АБХ службе у реализацији задатака треће мисије Војске Србије и допринос Центра АБХО обуци цивилних институција друштва.

### Планови за будућност

Приоритетни задаци Центра АБХО у наредном периоду су наставак међународне војне сарадње и повећање нивоа сарадње са Здруженим НАТО центром изузетности у Вишкову, НАТО школом Обер-амергау и другим партнерским земљама, даљи развој Регионалног

центра АБХО, развој нових програма за обуку, модернизација инфраструктуре и опремање савременим средствима и опремом АБХО, интензивирање сарадње и обуке за потребе цивилних институција Владе Републике Србије у Центру АБХО и наставак активности на завршетку процеса НАТО акредитације номинованих курсева за добијање референтне ознаке „АСТ”.

## ЗАКЉУЧАК

У условима глобализације и сложене међузависности држава, где свака унутрашња НХБ опасност и претња има и своју регионалну и међународну димензију, а догађаји из међународне средине брзо и лако могу да утичу на сигурност и безбедност грађана, испуњавање основних функција НХБ заштите постаје све више међусобно условљено и повезано. Државе све теже успевају да самостално, кроз своје активности и способности, пруже адекватна и правовремена решења и одговоре на бројне и веома комплексне НХБ опасности, претње и проблеме са којима се њихова друштва суочавају и задовоље све њихове потребе и интересе. Међународна војна сарадња у области АБХО је веома значајна и доприноси развоју оперативних и функционалних способности јединица и установа Војске Србије, а све ради изналажења решења и заједничког – међународног одговора на савремене НХБ опасности и претње. Центар АБХО представља јединицу Војске Србије која се у оквиру програма Партнерство за мир (ПзМ) ангажује за националне, регионалне и међународне потребе, а кроз реализацију обуке и курсева врши се размена искуства и знања са припадницима иностраних оружаних снага, чиме се непрекидно доприноси унапређењу оперативних и функционалних способности Војске Србије из области ПНХБ обезбеђења.

## Литература

1. *Стратегијски преглед одбране Републике Србије*, Београд, 2015.
2. *Доктрина Војске Србије*, Београд, 2010.
3. *Доктрина Копнене војске*, Београд, 2012.
4. Партнерство за мир, Презентациони документ, Београд, 2007, Поглавље II – Области сарадње – АБХ одбрана.
5. <http://www.vs.rs/index.php?content=ee25ebd2-de51-11e2-9157-00163e135009>



SERBIAN ARMED FORCES  
 TRAINING COMMAND  
 CHEMICAL BIOLOGICAL RADIOLOGICAL NUCLEAR  
 TRAINING CENTRE

